

Katedra občanské výchovy a filosofie

Test k přijímacím zkouškám 2020 – navazující magisterské studium, typ ONAE

1. „... teoretický zájem nechává jednotlivé věci na pokoji a ustupuje před nimi, pokud jsou smyslově jednotlivé, zpět, ježto tato smyslová jednotlivost není tím, co úvaha inteligence hledá. Neboť rozumná inteligence nenáleží jednotlivému subjektu, jako takovému, jako žádostivost, nýbrž jednotlivému jako zároveň v sobě obecnému. Pokud se člověk chová k věcem podle této všeobecnosti, je to jeho všeobecný rozum, který se snaží najít v přírodě sebe sama a tím rekonstituovat vnitřní podstatu věcí, kterou nemůže bezprostředně ukázat smyslová existence, ačkoli tato vnitřní podstata je jejím základem.“

(Hegel: *Estetika*)

Podle Hegela neplatí, že

- a) jednotlivý subjekt překračuje rozumem svou jednotlivost k obecnou
- b) jednotlivý subjekt jakožto žádostivý zůstává jednotlivým
- c) jednotlivý subjekt rekonstruuje podstatu věci svou žádostivostí**

2. „Neexistuje tedy, příteli, žádná činnost obecní správy, která by patřila ženě, protože je ženou, ani muži, protože je mužem; přirozené schopnosti jsou však v obou tvorech rozptýleny stejně a žena se při své přirozenosti může podílet na všech činnostech stejně jako muž; ve všech je ale slabší než on.“

(Platón: *Ústava*)

Platon zde soudí, že

- a) přirozenost muže a ženy je totožná, pouze žena je slabší než muž**
- b) přirozenost muže a ženy je stejná, přesto muž má nad ženou moc
- c) přirozenost muže a ženy je rozdílná

3. „Je pro nás vysoce důležité uvědomit si, že ze dne na den automaticky svůj život neřídíme, nečiníme rozhodnutí a nedosahujeme svých cílů na základě statistiky nebo vědy. Žijeme tak, že si vytváříme úsudky. Řekněme, že jsem vaším hostem. Nevíte, nemůžete vědecky dokázat, že vám neukradnu peníze nebo kávové lžičky. Vy soudíte, že to neudělám, a na základě vašeho úsudku jsem tedy vaším hostem.“ *William I. Thomas.*

Klíčová část sdělení článku se týká:

- a) **Vazby mezi poznáním a jednáním.**
- b) Vazby mezi vědou a kritikou vědy.
- c) Vazby mezi hostem a hostitelem.

4. „Jakýkoli náboženský, morální, ekonomický, etnický nebo jiný antagonismus se změní v antagonismus politický, je-li natolik silný, aby efektivně seskupil lidi pod zorným úhlem přítele a nepřítele. Politično nespočívá v boji samém, který se řídí vlastními technickými, psychologickými a vojenskými zákony, nýbrž, jak jsme už řekli, v chování určeném touto reálnou možností, v jasném rozpoznání vlastní, takto určené situace a v úkolu správně rozlišit přítele a nepřítele. Náboženské společenství, jež jako takové vede války, ať už války proti příslušníkům jiných náboženských společenství nebo války jiného druhu, je kromě náboženského společenství i politickou jednotou. Politickou veličinou je i v tom případě, má-li být i jen v negativním smyslu možnost působit na onen rozhodující proces, je-li s to zákazem vydaným svým příslušníkům zabránit válkám, tj. rozhodujícím způsobem negovat nepřátelskou kvalitu protivníka.“

(Schmitt: *Pojem politična*)

Čím se náboženské společenství stává společenstvím politickým?

a) **Tím, že seskupuje lidi pod zorným úhlem přítele a nepřítele.**

b) Tím, že vede válku proti příslušníkům jiných náboženských společenství.

c) Tím, že se vyjadřuje k politickým otázkám.

5. „Zákon rovnováhy množství a modality bytí: Hranice velikosti množství nějakých jevů je nepřímou úměrnou výši modality jejich bytí. Jinými slovy, čím vyšší modalitu bytí nějaké jevy mají, tím méně jich může být vytvořeno. Nebo též čím více jich vytvoříme (čím více jich vznikne), tím nižší modalitu bytí budou mít (tím méně hodnotné bude jejich bytí).

Maximální možný počet jevů dané modality bytí nemusí být (a v duchu těchto našich meditací by ani neměl být) pevně stanoven. Vždy, když už jsou nějaké takové objekty vytvořeny, lze vytvořit další, což ale neznamená, že tyto tvůrčí akty lze provádět až do klasicky vykládaného nekonečna. I ony jsou ohraničeny něčím, co se podobá obzoru a jehož vzdálenost je tím větší, čím nižší je modalita bytí příslušných objektů.“

(Petr Vopěnka, *Meditace o základech vědy*)

Které z následujících tvrzení by bylo v rozporu s výše zmíněným zákonem?

a) Čím více objektů dané modality je již vytvořeno, tím obtížnější je vytvoření každého dalšího stejně hodnotného.

b) Vytvoření každého dalšího objektu dané modality snižuje (znehodnocuje) modalitu bytí těch již vytvořených, případně jen některých z nich.

c) **Množením objektů dané modality se jejich modalita zvyšuje a ony se vzájemně znehodnocují.**

6. „Průmyslovou revolucí byly zahájeny převratné společenské změny, nejen zavedení standardního času. Je to počátek gigantického rozvoje měst, zániku selského stavu, vzestupu a pádu průmyslového proletariátu, práv občanů, demokratizace, kultu mládeže a rozpadu patriarchy. A přece jsou všechny tyto převratné změny zanedbatelné v porovnání s

největším sociálním zvratem, jaký kdy lidstvo potkal: rozpadla se rodina i místní komunita, zůstal jen stát a trh. Od nepaměti žil člověk v malém společenství, v němž většina příslušníků byla úzce provázána příbuzenskými vztahy. Nic na tom nezměnila kognitivní ani zemědělská revoluce. Rodiny a obce se spojily a vznikla města, království a říše, avšak rodina a místní společenství přetrvávaly. Teprve průmyslová revoluce během dvou století tyto základní kameny soudržnosti rozvrátila. Téměř všechny tradiční funkce rodiny a komunity převzal stát a trh.“
Yuval Noah Harari.

Na základě tohoto úryvku můžeme konstatovat, že:

- a) kapitalismus je základním znakem průmyslové revoluce.
- b) průmyslová revoluce vedla ke kognitivní revoluci.
- c) **nejdůležitější změnou průmyslové revoluce je rozpad místních komunit a rodiny.**

7. Problémy, které přitom vznikají, jsou zvláště důležité s ohledem na prostor a čas. Kvalita, řekněme “červená” nemá žádnou podstatnou subjektivitu. Lze pochybovat o tom, zda se druh počítku, který nazýváme “červený”, podobá počítku, který jiný člověk nazývá tímž jménem. Nemáme zde však žádný pozitivní důvod, abychom předpokládali nějakou odlišnost. Avšak to, čemu říkáme “zde” se nutně odlišuje od toho, co kdokoli jiný nazývá “zde”; a čemu nyní říkáme “nyní”, se nutně odlišuje od toho, čemu jiný člověk říká “nyní” při jiné příležitosti, i od toho, čemu jiný člověk říká “nyní” v nějakou dobu. To je v jazyku východiskem podstatné subjektivnosti zkušenosti každého jednotlivce. Obdobně jako Leibnizovy monády zrcadlí každý z nás svět ze svého vlastního osobního stanoviska. Leibniz však ve skutečnosti svůj monádismus dostatečně daleko nerozvinul, protože jej uplatnil pouze prostorově. Člověk je něco soukromého nejen vzhledem k ostatním lidem, ale i vzhledem ke své vlastní minulosti a budoucnosti. Nejen pouze “zde”, ale i “nyní” je soukromé; ve skutečnosti je právě “zde - nyní” pro náš současný problém podstatné. Já - zde - nyní poznávám jisté věci; v nějaké míře, třeba i neadekvátně, obrážím vesmír současným obsahem svého myšlení. Je to však možné? A jak je to možné? A jak dalece je to možné?

(Bertrand Russell, *Logika, jazyk, věda*)

Russell soudí, že

- a) nejsem s to odlišit časové a prostorové vjemy
- b) jevy spojené s kvalitami věcí jsou méně subjektivní, než vjemy času a prostoru.
- c) **vjemy věcí jsou ovlivněny mým prožitkem času a prostoru.**

8. Je zřejmé, že existuje princip spojování různých myšlenek či idejí myslí a že objevení některých v paměti nebo obraznosti vede k objevení určitých dalších s jistým stupněm metodičnosti a pravidelnosti. Když vážněji myslíme nebo rozmlouváme, lze pozorovat, že každou myšlenku, která se násilně vmísí do řádného běhu či zřetězení idejí, okamžitě rozpoznáme a odmítneme. A reflexe nám ukáže, že dokonce i v našem nejnevázanějším a

nejtěkavějším bloumání, neřku-li v opravdových snech, obraznost neběží docela nazdařbůh, nýbrž že i zde je stále udržováno spojení mezi různými idejemi, které následují jedna po druhé. Kdyby snad byla zapsána ta nejméně soustředěná, naprosto volná konverzace, bylo by možno ve všech jejích přeskokích bezprostředně sledovat jednotnou spojující linii. A tam, kde by takové pozorovatelné spojení případně nebylo nasnadě, byla by nám osoba, která narušila plynulý postup rozhovoru, schopna dodatečně poskytnout informaci o skrytém běhu myšlenek v její mysli, který ji postupně odvedl od tématu konverzace. Rovněž mezi různými jazyky, a to i tam, kde není možné předpokládat žádnou vzájemnou komunikaci ani vliv, shledáváme, že slova vyjadřující ty nejsložitější ideje, si přeci navzájem těsně odpovídají; tím je s jistotou prokázáno, že jednoduché ideje, obsažené ve složených, byly spojeny podle univerzálního principu, který měl stejný vliv na celé lidstvo.

(David Hume, *Zkoumání o lidském rozumu*)

Hume soudí, že

a) každá nová idea vyplývá nutně z idejí předchozích

b) ideje při myšlení i rozhovoru nemohou být spojeny náhodně, ale vždy najdeme souvislost, která k takovému pokračování vede

c) slova v jazycích na sebe navazují jinak a podle jiných principů, než ideje v mysli.

9. „I chtějí My tomu, aby v tomto království mezi všemi třemi stavy, jakož s stranou pod jednou, tak i často dotčenou stranou pod obojí, všemi věrnými a milými poddanými Našimi, nyní i na budoucí časy všelijaká láska, svornost, pokoj a dobré srozumění k vzdělání a zachování obecného dobrého pokoje zůstávati, každá strana náboženství své, v kterémž se spasení svého důvěřuje, volně a svobodně bez utiskování a všech překážek jedni druhým provozovati mohla (...) Předně jakož prve to zřízením zemským (...), utvrzeno jest, co se víry dotýče, pod jednou způsobou a pod oběma, aby se neutiskovali, než spolu byli za jednoho člověka jako dobří přátelé, též strana strany aby nehaněla, to se při témž zřízením zemským v témž artikuli zouplna zůstává, a tím sobě oboje strany na budoucí časy zavázány jsou a býti mají, pod pokutami, týmž zřízením zemským vyměřenými.“

Z jakého dokumentu je následující text?

a) Basilejská kompaktáta

b) Majestát Rudolfa II. na náboženskou svobodu

c) Toleranční patent Josefa II.

10. „Dokonalost není z tohoto světa. Vždy bude existovat druhořadé zboží a podvodníci. Celkově však za předpokladu, že se nezabrání trhu v jeho funkci, bude trh chránit spotřebitele lépe než alternativa státního mechanismu, který postupně nahrazuje trh.“

(Milton Friedman: *Svoboda volby*)

Uvedený výrok pronesl obhájce

a) keynesiánské ekonomické teorie

b) liberální ekonomické teorie

c) teorie nerovnováhy